

ОДРАСТАЊЕ УЗ УМЕТНОСТ

Десет година сарадње Галерије Матице српске
и Предшколске установе „Радосно детињство“
на едукативним програмима за децу

ОДРАСТАЊЕ УЗ УМЕТНОСТ

Десет година сарадње Галерије Матице српске
и Предшколске установе „Радосно детињство“
на едукативним програмима за децу

Илустрације на корицама

Урош Предић, *Надурена девојчица*, 1879.

Маша Лончар (5,5 година), *Мој њорџреј за музеј*, 2007.

ПУ „Радосно детињство“

Галерија Матице српске

Град Нови Сад

Нови Сад • 2016.

Издавач

Галерија Матице српске
Трг галерија 1, Нови Сад
www.galerijamaticesrpske.rs

Главни и одговорни уредник

Др Тијана Палковљевић Бугарски
управница Галерије Матице српске

Уредник публикације

Јелена Огњановић
музејски едукатор Галерије Матице српске

Лектура и коректура

Јелица Недић

Ликовно-техничко уређење

Ивана Радмановац

Фотографије

Архива Галерије Матице српске и Предшколске установе „Радосно детињство“

Штампа

OFFSET PRINT, Нови Сад
2016.

Тираж

500 примерака

Публикација *Одрасћање уз уметност. Десет година сарадње Галерије Матице српске и Предшколске установе „Радосно детињство“ на едукативним пројектима за децу* објављена је поводом обележавања јубилеја 10 година реализације едукативних програма као и истоимене изложбе приређене у дворцу Еђшег у Новом Саду од 19. јануара до 2. фебруара 2017. године.

Захваљујемо се Предшколској установи „Радосно детињство“, стручним сарадницима за ликовно васпитање, васпитачима и деци на сарадњи, као и Културном центру Новог Сада који нам је уступио простор дворца Еђшег за изложбу.

Реализацију изложбе и публикације омогућила је Управа за културу Града Новог Сада.

Садржај

● Снови који постају стварност	4
<i>Др Тијана Палковљевић Бугарски, управница Галерије Матице српске</i>	
● Галерија као врстић	5
<i>Мирјана Бурђев, директорка ПУ „Радосно детињство“</i>	
● Дете и уметност	6
<i>Драјан Јајић, стручни сарадник за ликовно васпитање ПУ „Радосно детињство“</i>	
● Авантура у Галерији	8
<i>Мср Јелена Огњановић, музејски едукатор Галерије Матице српске</i>	
● Изложбе дејских радова	10
<i>Драјан Јајић, стручни сарадник за ликовно васпитање ПУ „Радосно детињство“</i>	
● Породица у Галерији	11
<i>Јелена Тишма, стручни сарадник за ликовно васпитање ПУ „Радосно детињство“</i>	
● Богатство едукативних приступа	12
<i>Мср Јелена Огњановић, музејски едукатор Галерије Матице српске</i>	
● Заједничко откривање уметности	14
<i>Мирослава Жарков, кустос Галерије Матице српске</i>	
● Мој осврт на едукативне програме Галерије Матице српске	16
<i>Снежана Лерх, васпитачица ПУ „Радосно детињство“</i>	
● Добробит за све	17
<i>Зорица Лаковић, стручни сарадник ПУ „Радосно детињство“</i>	
● Едукативни програми	
Мој портрет за музеј	18
Лепотице и јунаци	20
Слике и звуци	22
Био једном један сликар... Паја Јовановић	24
Чаробно животињско царство	26
Мој портрет за музеј	28
Потрага за благом	30
Осети уметност	32
● Искусва васпитача	34
● Искусва деце	35
● Међународни едукативни пројекти	36
<i>Мср Снежана Мишић, пројектни директор Галерије Матице српске</i>	
● Дејски програми Галерије Матице српске	38
<i>Проф. др Јована Милушиновић, Филозофски факултет у Новом Саду</i>	

Снови који постају стварност

Др Тијана Палковљевић Бугарски
управница Галерије Матице српске

Правци развоја музејских установа засновани су на индивидуалним сновима стручњака који у њима раде. Као млад кустос имала сам срећу да 2002. године боравим у стручној посети руским музејима и откријем чаробни свет могућности рада с децом. Већ 2003. године у Галерији Матице српске покренули смо прву једнодневну радионицу за најмлађе, затим смо сваке наредне године усложњавали радионице, да бисмо 2006. године започели реализацију годишњих програма и званичну сарадњу с Предшколском установом „Радосно детињство“ која траје и данас. У години у којој обележавамо мали јубилеј – десет година сарадње – с поносом можемо рећи да смо реализовали осам едукативних програма кроз које је прошло преко четрдесет хиљада деце и да је иза нас на стотине креативних радионица реализованих на различите теме, у различитим приликама и на различитим местима.

Током година развили смо бројна партнерства: с Креативном радионицом и часописом *Машијалица*, компанијом „Меркатор центар“, Одсеком за педагогију Филозофског факултета у Новом Саду, Музејом Дијецезе у Палерму, Форумом словенских култура, Музичком школом „Исидор Бајић“ у Новом Саду, Центром страних језика „Сохо“ и Француским институтом у Новом Саду. Свако од њих додао је нови квалитет нашем раду и покренуо нас да будемо још бољи и отворенији.

Поносна сам што су програми за децу постали редовна делатност Галерије Матице српске и што смо током година постали пример добре праксе рада с најмлађима. Срећна сам што у реализацији дечјих програма учествују сва одељења Галерије и што су сви млади кустоси, који су започели своје каријере у Галерији, прошли или остали везани за дечје програме. Тако су развили и сачували свест о едукативној улози музејских установа и важности рада с најмлађима. Сваки нови програм и нова генерација деце за нас је изазов како да им што иновативније приближимо културу, уметност и нашу колекцију и тако код њих подстакнемо креативност, са жељом да заједно покренемо неки њихов животни сан.

Велико хвала свима који су учествовали у креирању и реализацији дечјих програма и дали подршку да један сан постане стварност. Наша установа постала је богатија за редован и квалитетан годишњи програм, а бројни малишани богатији за једно лепо и незаборавно искуство кроз сусрет с уметничким делима у Галерији Матице српске.

Галерија као вртић

Мирјана Ђурђевић
директорка ПУ „Радосно детињство“

У XXI веку нико не доводи у питање значај посете деце једном музеју и његову вишеструку улогу у најранијем периоду одрастања и формирања детета. Они могу да пруже деци другачији вид забаве и учења у односу на њихову свакодневицу у вртићу, школи, позоришту, биоскопу или игри у парку.

Предшколска установа „Радосно детињство“, посебно стручни сарадници за ликовно и Ликовна радионица, развили су дугогодишњу сарадњу с Галеријом Матице српске. У обостраној жељи да малишани из новосадских и приградских вртића развијају позитиван однос према уметности, музејским установама и културној баштини уопште, свака генерација предшколске деце посећивала је Галерију, и тако већ десет година. Захваљујући ентузијазму кустоса, васпитача и ликовних педагога, данас можемо рећи да је из Предшколске установе изашло више генерација малишана – будућих љубитеља уметности.

Посебно смо захвални управи и кустосима Галерије Матице српске што су овим програмима, поред деце, едуковали и васпитаче како би се самостално и активно укључили у обогаћени васпитно-образовни процес у коме ће места културе, музејске установе, историјско и културно наслеђе, уметничко дело и уметник-стваралац, бити мотивација и подстицај за активно учење и дечје ликовно стваралаштво. Значајно нам је и то што су васпитачи у току реализације програма ангажовали и родитеље па смо самим тим у процес реализације васпитно-образовног рада с децом на најбољи начин укључили и породицу.

Сарадња с Галеријом Матице српске драгоцен нам је и за будућност јер су едукативни програми које реализујемо у сарадњи с установама културе града Новог Сада уврштени у програм *Нови Саг 2021. – Европска јресџионица културе*, као културне активности за најмлађе од великог значаја за реализацију стратегије дугорочног и перманентног културног образовања и васпитања деце предшколског узраста.

Дете и уметност

Драган Јајић

стручни сарадник за ликовно васпитање ПУ „Радосно детињство“

Родитељи, а потом и наставници, водили су ме као дете у Музеј Војводине и Природњачки музеј на Петроварадинској тврђави. Сlike земљаних посуда и удица направљених од костију, харпуна и тегова за мреже... дубоко су се урезале у моје памћење. Данас, када водим децу у музеје, често ухватим себе како очима великог детета по први пут гледам огромног вука у познатој витрини.

Галерију Матице српске и Спомен-збирку Павла Бељанског посетио сам тек као ученик у гимназији, захваљујући професорки ликовног. Током студија на Ликовној академији, обилазећи галерије по Европи, увидео сам колико су ми, иако оскудна, драгоцене претходна искуства. Схватио сам да ми познавање свог најближег културног и уметничког окружења није довољно, те да га морам стално надограђивати. И дан-данас, заједно с децом, испред слика и скулптура Галерије Матице српске, увек сазнам, видим, чујем и осетим нешто ново и драгоцено.

Шта је уметност одраслих? Шта је уметност деце? Несумњиво, уживам у једном и другом подједнако. Током своје ликовно-педагошке праксе, радећи у основним и средњим школама, схватио сам да је ликовно дело неопходан садржај часова ликовног васпитања, а да је разумевање уметности одраслих скоро истоветно разумевању уметности деце. Од самог почетка настојао сам да, поред репродукција и слајдова, деци пружим и могућност да уживо посматрају и тако доживе оригинално уметничко дело.

Захваљујући управама музеја и галерија у Новом Саду, почетком деведесетих година XX века отпочеле су организоване посете у оквиру ликовних радионица и посебних програма за децу који су значајно обогатили и унапредили ликовно-педагошку праксу.

Када су 2006. године сада већ искусни кустоси Галерије Матице српске осмислили едукативни програм *Мој њорџреџ за музеј*, радио сам с најмлађом децом у Предшколској установи „Радосно детињство“. Добро осмишљени садржаји, прилагођени деци предшколског узраста и изненађујуће педагошко умеће кустоса, превазишло је наша дотадашња искуства. Знао сам да је то тек почетак онога што сам одувек

желео, а то је да и најмлађа деца буду редовни и активни посетиоци галерија. Од посебног је значаја што смо сваки програм завршили великом изложбом дечјих радова у просторима Галерије, поред уметничких дела.

Осврнувши се уназад, са задовољством могу констатовати да је данас једна од приоритетних едукативних улога музејских установа управо рад с децом и најмлађима.

Захваљујем се Галерији Матице српске, кустосима, васпитачима, родитељима и свима који су помогли да се ови програми реализују с пуно одговорности, како према богатом културном наслеђу, тако и према деци.

Авантура у Галерији

Мср Јелена Огњановић
музејски едукатор Галерије Матице српске

Музеј детету може да понуди посебно искуство учења. Чињеницу да музеји позитивно утичу на креативно мишљење код деце, социјалну интелигенцију и доживотно учење показала су бројна педагошка истраживања. С овим идејама Галерија Матице српске је током десет година развијала посебне једногодишње едукативне програме за децу предшколског и нижег основношколског узраста у сарадњи са Предшколском установом „Радосно детињство“.

Сваки програм одликовао се јасно дефинисаном темом, попут дечјег портрета, портрета историјских личности, музике, биографије уметника, животињског света, доживљавања ликовне уметности чулима и других, с идејом да се обогати васпитно-образовани програм предшколске деце али и да се допринесе њиховом свеукупном развоју. Основу програма чинила су уметничка дела националне културне баштине која илуструју одређену тему а чувају се и излажу у Галерији Матице српске.

Централни део програма одвијао се у Галерији и садржао је едукативни и креативни аспект. Атмосфера јединственог простора сталне поставке Галерије и Дечје собе подстиче и усмерава малишане ка њиховим жељама и осећањима и омогућује им активно и креативно учење кроз игру. Такође, важна је била и улога кустоса – водитеља радионице, јер у његовој осећајности, знањима и способностима лежи снага конструктивног процеса и активног учења. Кроз радионичарски интерактивни рад који се заснива на искуственом учењу и личном ангажовању, деца су у Галерији

стицала и развијала нова знања, вештине, понашање и била подстицана на размену искустава и доживљаја. У специјално опремљеном простору – Дечјој соби, одвијао се креативни део програма кроз погађање детаља, састављање слагалица и кроз друга едукативно-дидактичка средства која обезбеђују целовитије искуство учења кроз игру. На крају посете сва деца су добијала на поклон специјалну дечју публикацију из посебне едиције *Моја галерија*.

Након посете Галерији, заједно с васпитачима и ликовним педагозима деца су заокруживала утиске и стечена знања, а затим су их изражавала путем дечјег рада у разноврсним ликовним техникама. Као круна сваког годишњег едукативног

програма приређивана је изложба свих дечјих радова насталих након посете Галерији. Тада су малишани имали прилику да свој рад представе уз уметничка дела, доведу своје родитеље и покажу им шта су све научили и искусили у Галерији.

Захваљујући едукативним програмима велики број деце доживео је Галерију, а посебно Дечју собу, као свој простор и наставио да је посећује. За њих, авантура у Галерији никад неће бити завршена, јер ће у сваком музеју налазити нешто ново, нешто другачије, што ће их оплемењивати за цео живот.

Изложбе дечјих радова

Драган Јајић

стручни сарадник за ликовно васпитање ПУ „Радосно детињство“

Када смо успешно реализовали програм *Мој њорџреј за музеј* знали смо да ће се указати прилика да саберемо утиске и резултате и направимо велику ретроспективну изложбу. У току протеклих десет година настало је на десетине хиљада дечјих цртежа и слика инспирисаних уметничким делима Галерије Матице српске. Целокупне изложбе по програмима брижљиво чувамо у архиви Ликовне радионице Предшколске установе „Радосно детињство“, а колекцију дечјих радова користимо за едукацију студената, васпитача, наставника и стручних сарадника. Радови које смо слали на конкурсе у земљи и иностранству постигли су запажене резултате и добили вредне награде.

Концепт претходних изложби био је да се испоштује свако дете па смо, без обзира на велики број, све пристигле радове излагали. Радове смо презентовали у оригиналу, на слајдовима, али и као фотографије, у свечаној сали, галеријском простору поред уметничких слика и у дворишту Галерије. У оквиру изложбе организоване су и ликовне радионице, а деца су такође активно учествовала у свечаном отварању. Своје разноврсне таленте исказали су играчкама, плесом и хорским певањем. У току саме изложбе деца су имала улогу водича и малих кустоса. Објашњавали су родитељима и посетиоцима своје радове и уметничка дела, причали о сликарима, темама и сликарским техникама. Галерија Матице српске велику пажњу дала је овим догађајима па су изложбе организоване у оквиру значајних датума посвећених едукативној улози музеја у Новом Саду, као што су: „Ноћ музеја“, „Недеља музеја“ и „Музеји Србије, десет дана од 10 до 10“.

За ову прилику из колекције досадашњих програма које смо реализовали у протеклих десет година одабрали смо радове у жељи да на најбољи начин представимо целовитост едукативних програма и у исто време укажемо на појединачне мотивационе садржаје и карактеристике сваког од њих.

Један од значајнијих резултата едукативних програма сигурно су и изложбе дечјих ликовних радова. Увек живо и богато дечје ликовно стваралаштво, можда и једино објективно мерило онога што смо им пружили. Без сувишних речи и објашњавања, директно линијом и бојом, деца нам говоре и поручују: То сам ја, Ја се радујем, Ја се плашим, Ја волим, Ја видим, Ја осећам, додирујем, чујем, Ја цртам...

Што више деце у Галерији! Што више дечјих цртежа у Галерији, а са цртежима поново деца, с децом и родитељи, васпитачи и пријатељи...

Породица у Галерији

Јелена Тишма

стручни сарадник за ликовно васпитање ПУ „Радосно детињство“

Галерија Матице српске је увек широм отворених врата дочекивала своје посетиоце. Још од својих студентских дана, када сам долазила у Галерију у оквиру наставе, сретала сам се с кустосима који су својим знањем и стручним вођењем кроз поставке допринели да се у мени развије жеља и потреба за оваквим видом сарадње, какав имам данас као стручни сарадник за ликовно у Предшколској установи „Радосно детињство“. Свесна важности и културолошке вредности овакве активне везе с институцијом највишег васпитног ранга, властити педагошки рад усмерила сам ка Галерији, трудећи се да што више деце доведем у Галерију како би се код њих развила свест о нашој националној баштини и уметности уопште. Схватила сам да је управо за развој креативне личности детета важно да децу у најранијем узрасту одведемо у музејске установе и пружимо им што више информација које ће у свом даљем развојном периоду моћи да користе као основу за наградњу свести о култури.

Од 2008. године учествујем у реализацији програма Галерије Матице српске с децом из Предшколске установе и са задовољством могу рећи да су програми из године у годину унапређивани и увек допуњавани неким занимљивим методама рада и идејама за реализацију, пре свега захваљујући доброј сарадњи кустоса и стручних сарадника за ликовно. Поред вишеструке добити за малишане, у програме смо увели и мајке, које су деца довела у Галерију као поклон за 8. март. На занимљивим радионицама прилагођеним деци и мајкама, створена је прилика да деца своје искуство кроз сусрет с уметничким делима пренесу родитељима, што се показало као веома позитивно. Надам се да ћемо наставити с овим програмима и да ће, не само мајке, већ и целокупне породице имати прилике да са својом децом посете Галерију Матице српске.

Сваки нови програм и радионица с децом у Галерији чини велико задовољство, на чему сам захвална свима који у тим програмима учествују.

Богатство едукативних приступа

Мср Јелена Огњановић
музејски едукатор Галерије Матице српске

Галерија Матице српске је током десет година развијала различите приступе, како према деци, тако и према онима који се баве децом. Након првог програма *Мој њорџреј за музеј 2006/2007.* године, једна просторија у оквиру сталне поставке адаптирана је за Дечју собу захваљујући сарадњи с „Меркатор центром“. Дечја соба је уређена по мери детета: у њој малишани могу да се играју с различитим дидактичким материјалом, да додирују уметничке предмете, уживају у креативном раду и друже се. Свака радионица почиње и завршава се у Дечјој соби.

Такође, осмишљен је додатни програм – креативне радионице за децу суботом. Сви малишани из Предшколске установе „Радосно детињство“ којима се Галерија допала за време посете с вртићем, могли су да дођу на још један занимљив

програм. Једногодишњи програми и актуелне изложбе детаљније су обрађиване на суботњим креативним радионицама. Током сат и по времена деца су с кустосима, конзерваторима, студентима педагогије, сликарства и другим волонтерима сазнавала о најразличитијим друштвеним и природним појавама кроз уметност и игру. Поред едукативног дела, велика пажња била је посвећена креативном раду деце који је обухватао више форми уметничког изражавања – од сликања, цртања и вајања, до прављења разноврсних предмета, играња, певања, писања прича, рецептовања и глумачких активности.

Добра сарадња Галерије Матице српске и Предшколске установе „Радосно детињство“ је, поред едукативних програма за децу, дала још један резултат у погледу едукације. Креиран је и акредитован тренинг за васпитаче који је имао за циљ оспособљавање и развој професионалних компетенција васпитача да друштвену средину попут музеја користе у оквиру свог васпитно-образовног рада с децом. Тренинг је обухватао презентације стручног кадра Галерије Матице српске, Предшколске установе и Одсека за педагогију Филозофског факултета у Новом Саду, али и радионицарске активности. Васпитачи су имали прилике да се упознају с улогом и значајем музеја у друштву XXI века, теоријским основама информалног образовања, искуствима и методама Галерије Матице српске у едукативним програмима за децу и са значајем ликовног изражавања у дечјем развоју. Кроз презентације и радионице сазнали су о ресурсима које Галерија нуди за њихову самосталну реализацију специфичних програма и покушали да осмисле активности које би урадили са својом групом деце. На овај начин Галерија и Предшколска установа створиле су услове за самоодрживост едукативних програма и понудиле свима који раде с децом могућност и материјале за учење у музеју.

Заједничко откривање уметности

Мирослава Жарков
кустос Галерије Матице српске

Поред проучавања и чувања наслеђа које је тога вредно, посао музејског стручњака подразумева и намеру да се публици укаже на значај баштине. У свакодневни рад то уноси нарочит осећај хуманости и алтруизма, понајвише у едукацији најмлађе публике. Кроз програме за децу покушавамо малишанима да укажемо на који начин би култура и уметност могле да оплемење њихов будући живот а, с друге стране, нама је пружена могућност да будемо део њиховог одрастања. Сатисфакција у преношењу знања и остваривања удела у одрастању деце свакако није једина у послу кустоса који ради с децом.

Трудећи се да културно наслеђе приближимо деци, да га објаснимо на што једноставнији начин, неке ствари често објаснимо и себи самима. Понекад ћемо потрагу за уметничким благом приказати као авантуру, понекад искористити слике као оруђе за путовање кроз време, или дозволити машти да нас смести у само средиште

збивања на слици како бисмо чули звуке и осетили мирисе који са ње допиру. На овај начин, покушавајући да укажемо деци како да гледају и доживе уметност, отварамо се и дозвољавамо им да и они уче нас. Та могућност међусобног инспирисања и допуштања да њихово виђење музеја и уметности утиче на нас изузетно је важна и плодносна.

Оно што добијамо од најмлађих посетилаца јесте другачије, слободније и креативније доживљавање уметничког дела. Навикнути да дела сагледавамо кроз праћење стручне литературе где објашњења имају научну утемељеност, понекад заборавимо да их посматрамо без утицаја са стране. Дечје виђење нас често враћа

на тај непосредни доживљај, подсећајући нас да уметност не треба само изучавати, већ и уживати у њој. Деца ишчитавају дело управо онако како га виде, користећи сва своја дотадашња искуства, одушевљено, страствено и непосредно. Увек инспирисана и потпуно обузета сликом пред којом се налазе, она безусловно допуштају да их слика придобије и увуче у „своју причу”.

Такође, ниједна публика не показује тако искрено одушевљење пред уметничким богатством као што то чине деца. Њихови коментари попут: „Вау, па ово је предивно”, „Толико је лепо да бих могао овде да живим”, или „Благо теби кад радиш овде”, увек подсети на изузетност ове установе у којој радимо и коју подразумевамо.

Управо због свега овога деца су потребна музеју. Не само као неко кога треба едуковати или као будући посетиоци, већ и као публика коју треба добро послушкати, допустити јој да нас понечему научи и да нам пружи инспирацију за даљи рад.

Мој осврт на едукативне програме Галерије Матице српске

Снежана Лерх
васпитачица ПУ „Радосно детињство“

Сарадњу с Галеријом Матице српске на едукативним програмима које је организовала, започела сам с првим програмом *Мој њорџреј за музеј*. Тада сам учествовала с најстаријом предшколском групом. Деца су с великим интересовањем и радошћу прихватила оригиналне и занимљиве радионице које су покренуле њихову машту и креативност. Ликовно васпитање не сме бити шаблонизовано и устаљено и понуђене програме сам прихватила као могућност проширивања спознајног хоризонта, могућност увођења више варијанти у садржајима и реализацији ликовних активности. Након што је ова генерација деце пошла у школу, родила се идеја да у наредна четири програма учествују деца од млађег до предшколског узраста. Сарадња с ликовним педагозима, подршка родитеља и радозналост деце помогли су ми да ову идеју и реализујемо.

Започели смо с програмом *Лейоџице и јунаци*. Оригиналан начин вођења радионица у Галерији и добро осмишљене активности у вртићу резултирале су групним радом. Посебно узбуђење деце и родитеља било је на изложби дечјих радова у Галерији Матице српске. Вест да ћемо поново ићи у Галерију, да нас чекају нове приче, нове слике, деца су дочекала с великим узбуђењем. Следеће године уследио је програм *Слике и звуци* који је посебно инспирисао децу. Сада већ старији и искуснији, у познатом окружењу, али с новим причама кренули смо у истраживање звука: шта је звук, како настаје... па су тако настали наши „нови“ инструменти – гитара од кутије за ципеле, гусле од лименке, канапа и поклопаца за тегле. Програм *Био једном један сликар...* повео нас је кроз прошлост времепловом. Упознали смо једног „дечака“ који је радије цртао него се с другарима играо крпењачом. Био је то Паја Јовановић, велики и чувени српски сликар, који нас је својим сликама „провео“ кроз прошла времена, историјске догађаје, старе обичаје. Усвојили смо термине „портрет“ и „аутопортрет“ и после активности у вртићу „Краљево венчање“ настали су портрети краља и краљице који су у склопу колекције радова награђени златном медаљом на манифестацији „Радост Европе“. Радозналост, истраживачки дух и жеља за новим сазнањима поткрепљена је програмом *Чаробно живоџињско царство*. Кроз нове анализе уметничких дела настаје групни рад инспирисан сликом Уроша Предића *Свети Георије убија аждају*, где су деца урадила свој пано за фотографисање с ликом Светог Георија.

Кроз ове програме деци је пружена могућност да стекну другачије искуство које ће им трајније остати у сећању, обучена су да, упознајући свет уметничког стваралаштва граде своје естетске критеријуме и негују сопствени ликовни израз, јер су стављена у улогу активног истраживача. Искуствено учење покреће мисаони процес и покреће дете на размишљање.

Добробит за све

Зорица Лаковић
стручни сарадник педагог ПУ „Радосно детињство“

Велико је задовољство радити на програмима који својим садржајем, местом реализације и носиоцима реализације обезбеђују све услове да теорија постане пракса. Сарадњу Галерије Матице српске и Предшколске установе „Радосно детињство“ доживљавала сам као прилику учења за све оне који су у процесу учествовали, што је дало ефекте кроз добити за дете. Програми у Галерији, простор, слике и њихове приче васпитавају и уче. Сви учесници су равноправни партнери у стицању знања, активно и искуствено.

Улога васпитача је другачија, али не мање важна. Васпитачи са децом из ПУ „Радосно детињство“ већ десет година у Галерији Матице српске реализују васпитно-образовне циљеве. Они планирају, организују и осмишљавају активности у вртићу пре и после посете Галерији, мотивишу и подстичу интересовања и стваралаштво деце. Васпитач има важну улогу у сарадњи с родитељима, како информативној, тако и едукативној. Веома је важно укључивање родитеља као помоћника на путу до галерије и вртића, партнера у галерији и учесника у културним и јавним збивањима у граду. Програми у Галерији Матице српске, поред ликовног и уметничког васпитања, доприносе остваривању других васпитно-образовних циљева. Они проширују дечје искуство и знање о граду у коме живе, о улицама, важним местима у граду, самој Галерији, месту где се налази, како је настала, шта се у њој чува, као и о професијама кустоса, рестауратора, конзерватора, музејског чувара и других. Догађаји и портрети сачувани на сликама уводе децу у прошла времена, обичаје, културу и традицију. Деца у Галерији имају прилику за нове социјалне контакте, усвајају правила понашања у институцијама културе и имају емотивни доживљај какав само уметност може да пружи.

Васпитачи који су попуњавали евалуациони лист или упитник након реализације програма у Галерији, исказивали су задовољство учешћем у оваквим активностима. Сматрали су да родитељи подржавају овакве врсте активности и радо се одазивају, али и да учешће родитеља треба да буде још веће. На основу добијених податка рад кустоса и ангажовање стручних сарадника за ликовно васпитање, изложбени простор, програми као целине, учешће деце и изложени дечји радови добро су оцењени.

Имајући у виду остварене исходе и одрживост програма у протеклих десет година – посећеност деце Галерији, богатство ликовног стваралаштва, дипломе, награде, похвале које су деца у земљи и иностранству добила, укљученост родитеља и мишљења васпитача – може се закључити да програми у Галерији доприносе стицању знања и развоју интересовања за све учеснике и остварују вишеструку добит за дете.

Мој портрет за музеј

Едукативни програм

• 2006/2007.

Едукативни програм *Мој портрет за музеј* представљао је први реализован програм у сарадњи с Предшколском установом „Радосно детињство“. Од октобра 2006. године малишани су са својим васпитачима долазили организовано у Галерију Матице српске и имали прилике да кроз причу кустоса сазнају о дечјим портретима из XIX века који се налазе у сталној поставци. Посматрањем дечјих портрета деца су у ствари упознавала себе – Ко сам ја? Шта волим? С чиме се играм? Након посете деца су у вртићима с ликовним педагозима стварала свој портрет за музеј у различитим техникама ликовног изражавања. Као резултат првог едукативног програма приређена је у фебруару 2007. године изложба дечјих радова, која је постала пракса наредних едукативних програма.

Валентина, 5,5 година

Филип, 6,5 година

Лепотице и јунаци

Едукативни програм

• 2007/2008.

Поводом едукативног програма *Лепотице и јунаци* Галерија је у оквиру своје сталне поставке отворила Дечју собу намењену најмлађим посетиоцима и објавила прву дечју публикацију под називом *Моја галерија. Лепотице и јунаци*. У писању и публикавању дечје књижице велику помоћ дала је Весна Пантић из часописа *Машинилица*. У самом програму пред одабраним портретима и историјским композицијама из XVIII и XIX века које приказују лепотице и јунаке, малишани су описивали одећу, фризура, позе и детаље попут мача, накита, лепеца, цвећа и других аксесоара. Идеја програма била је да се кроз портретисане личности и њихов живот деца упознају са значењима појма „лепота“ и „јунаштво“ некада и сада. Своје утиске и стечено знање деца су ликовно исказала цртајући лепотице и јунаке и правећи различите предмете које су видела на сликама: круне, ордење, мачеве, лепеце.

Павле, 6 година

Сања, 6 година

Слике и звуци

Музички инструменти на делима из Галерије Матице српске

Едукативни програм

• 2008/2009.

Едукативни програм *Слике и звуци*. Музички инструменти на делима из Галерије Матице српске, реализован је заједно с Предшколском установом али и Музичком школом „Исидор Бајић” и дечјим часописом *Машићалица*. Циљ програма био је да се деца упознају с уметничким делима на којима су приказани различити музички инструменти, као и са звуцима које они производе. Пред делима из сталне поставке XX века упознали смо децу с типовима музичких инструмената и њиховим звуцима. Поред инструмената, малишани су замишљали и какви звуци допиру с градских и сеоских средина (на улици, утакмици, у ресторану, природи...). Након посете Галерији деца су у вртићу, уз одговарајућу музику и звуке, своје знање и утиске могла да искажу кроз ликовни рад.

Алекса, 6 година

Сабина, 6 година

Био једном један сликар... Паја Јовановић

Едукативни програм

• 2009/2010.

Поводом јубилеја 150 година од рођења Паје Јовановића осмишљен је посебан едукативни програм посвећен овом уметнику у жељи да се и најмлађи упознају са животом и стваралаштвом великог сликара. Кроз тематске целине: *Одграсијање и стварање Паје Јовановића; Обичаји српског и других народа тога времена; Сlike ирричају ирриче о ирошлости и Лейошнице и јунаци из Пајиног времена*, деца су сазнала више о животу и уметничком раду, али и о времену и простору у којем је сликар стварао. Малишани су путем Јовановићевих слика учили о историји, културној баштини и обичајима како српског, тако и других народа. По повратку у вртић с ликовним педагозима стварали су дечје радове подстакнути Јовановићевим мотивима.

Јован, 7 година

Групни рад, деца од 6 година

Чаробно животињско царство

Едукативни програм

• 2010/2011.

Путем уметничког дела као едукативног средства, деца су се упознала са животињским светом на сликама. Она су кроз различите активности и игре проширила постојећа знања о домаћим и дивљим животињама, животињским врстама и стаништима, фантастичним бићима и јунацима басни, али и научила различите уметничке технике и начине приказивања животиња у уметности. Такође, у разговору с кустосом сазнала су како све могу да брину о животињама и животном окружењу. На тај начин код деце је подстакнута радозналост за живим светом који их окружује, али и однос према природи. Своје доживљаје преносила су у ликовни рад у вртићу.

Јелена, 6 година

Мина, 5 година

Мој портрет за музеј

Едукативни програм

• 2011/2012.

Едукативни програм *Мој портрет за музеј*, који је осмишљен 2006, обogaћен је 2011. године новим темама и дејом публикацијом која за први програм није била објављена. Деца су кроз причу о сликама сазнала када су се у српској уметности појавили дејчи портрети и којим су поводом настајали, како су се деца облачила и представљала – с играчком, кућним љубимцем, књигом, с члановима породице. Посебна пажња била је посвећена емоционалним стањима портретисане деце. Током програма малишани су били мотивисани да упореде живот деце у прошлости и данас и уче сличности и разлике. По повратку у вртић деца су ликовно исказала свој доживљај онога што су у Галерији видела и сазнала о дејчим портретима.

Исидора, 6 година

Михајло, 6 година

Потрага за благом

Дечји водич кроз Галерију Матице српске

Едукативни програм

• 2012–2014.

Програм и пратећа публикација *Поштрага за благом* замисљени су као дечја тура кроз сталну поставку и први дечји водич. У простору сталне поставке Галерије Матице српске, деца су заједно с кустосом трагала за уметничким благом. Пратећи специјално припремљену мапу и решавајући различите едукативно-дидактичке задатке, кроз игру су откривала значајна уметничка дела националне уметности XVIII, XIX и XX века. Упознала су се с основним музеолошким и ликовним појмовима, научила шта су галерије и музеји, шта се у њима чува (слике, графике, иконе, цртежи, скулптуре...) и ко све у њима ради (кустоси, конзерватори...), а путем одабраних уметничких дела сазнала су о различитим ликовним техникама и материјалима, темама, мотивима и ликовним елементима.

Јелена, 6 година

Осети уметност

Доживљавање уметничких дела путем чула

Едукативни програм

• 2014–2016.

Едукативни програм *Осети уметности* креиран је на темељима међународног пројекта сарадње с партнерима из Италије и искуствима у реализацији у Италији и Србији 2007/2008. године. У програму 2014/2016. малишани су научили како свим својим чулима могу да уживају у уметничким делима Галерије. Пред одабраним сликама и скулптурама кроз игру су откривали различите могућности својих чула. Уз помоћ маште сазнали су да ли се и како може чути звук, осетити укус и додир и доживети мирис, гледањем уметничког дела. Идеја је била да посматрањем уметничких дела уз одговарајуће усмеравање дечје пажње на одређене појаве и квалитете, допринесемо ангажовању свих њихових чула, чиме се обогаћује доживљај уметничких дела. Кроз програм су малишани развили још једно посебно – „музејско чуло“.

Алекса, 6 година

Уна, 6 година

Искуства васпитача

Учешићем у едукацијивним пројектима „Осећи уметност“ и „Поштраја за блатом“, музеј је постао место доступно за сву децу. Деца је омогућено да кроз лично искуство и иру осеће и доживе дојад њима непознати и јединствен простор – уметничка дела. Деца су развила позитиван однос према уметности и културној баштини. Значајна је и завршна изложба при чему је омогућено да деца своје радове пројектне из пројекта, изложе у истом простору и оставе свој лични траг.

Ивана Нећак, васпитачица из вртића „Шврћа“

Незаборавно искуство за децу, а и за нас васпитаче. Кустоси имају одличан припад деци и сваки наш долазак у Галерију претворе у праву авантуру.

Мирјана Бошковић, васпитачица из вртића „Сунцокрећ“

Боравак у Галерији је код деце увек дудио креативност, маштовитост, инспирација за убедљивије и садржајније радове. Доживљаји и нова сазнања су мотивација за деце културно одрастање. Нове технике рада креативних и инвентивних кустоса инспирација су васпитачима за даље присуство и уживање у Галерији Машице српске.

Нада Мановић, васпитачица из вртића „Сунцокрећ“

Захваљујући нашем ликовном сараднику Драгану Јајићу, уз добру сарадњу с Галеријом Машице српске уметност је ушла у наш вртић и пружица нам могућност да доживимо уметност на нов и дружачији начин. Уживамо у одласцима шећајући кроз велики простор и слушајући занимљиве приче искусних кустоса. Наставићемо путовање ходницима галерија...

Васпитачи вртића „Сунце“

Искуства деце

• Био/била сам у Галерији...

Јако ми је било лепо, никада се нисам лепше провео!

Данило, 6 година

Било ми је лепо и желим да никад не заборавим то лепо осећање.

Лена, 6 година

Било ми је јако лепо и свиделе су ми се све старе слике што нам је тета показала.

Ивана, 6 година

Никад се лепше нисам провела и желела бих да опет идем у музеј.

Уна, 6 година

• Шта је то Галерија?

Галерија је Матице српске. Ђорђе, 5 година

Тамо је лепо и тишина, само паркет шкрипи.

Уна, 5 година

Галерија је када има негде пуно ствари и где се излажу слике.

Ана, 5 година

Тамо где стоје слике, слике од старих дана, који су остали људи нацртали да људи дођу и гледају људе из прошлости.

Пећа, 5 година

Галерија је тамо где се излаже пуно радова а чувари их чувају.

Срђан, 5 година

• Шта је то слика?

Људи направе неке супер цртеже и онда они ставе у музеј и онда људи то погледају и онда још насликају и онда још више људи погледају.

Алекса, 5 година

Слика је као уметничко дело. То знамо, ако нешто нацрташ сјајно онда погледају људи и они кажу ЛЕПО ЈЕ! Поставиш неке ствари и они то нацртају. Те слике се окаче на зид, закуцавају шрафом.

Милица, 5 година

У галерији можеш да видиш разне слике. Видео сам слику каубоја на коњу, слику принцезе...

Косица, 5 година

Међународни едукативни пројекти

Мср Снежана Мишић
програмски директор Галерије Матице српске

Убрзо након успостављања континуираних едукативних програма за децу и сарадње с Предшколском установом „Радосно детињство“, Галерија Матице српске била је спремна за корак даље – да оствари значајне резултате на пољу међународне сарадње, у области рада с децом.

Осети уметност: читање уметничких дела путем чула

Музеј Дијецезе, Палермо, Сицилија (2007/2008)

Прву сарадњу остварили смо већ 2007/2008. године с италијанским партнером Музејом Дијецезе у Палерму с којим смо осмислили и реализовали програм *Осети уметност: читање уметничких дела њујем чула*. Настао с идејом да се обједине теоријска знања и искуства обе установе на пољу музејске едукације и да се постави основа за даљу сарадњу кроз интеркултурални дијалог, програм је обухватао интерактивне радионице које су се паралелно одвијале у оба музеја, изложбе дечјих радова у Палерму и Новом Саду и публикацију *Осети уметност. Интеркултурално искуство у музејској едукацији*.

Мој портрет за музеј, Форум словенских култура

Париз – Минск – Цеље (2012/2013)

Врло брзо наши едукативни програми препознати су као пример добре праксе. Међународна организација Форум словенских култура одабрала је програм *Мој портрет за музеј* као заједнички програм који ће бити реализован у свих дванаест земаља чланица (Белорусија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Македонија, Пољска, Русија, Словачка, Словенија, Србија, Украјина, Хрватска, Црна Гора). Програм је имао за циљ да се деца кроз причу о дечјим портретима упознају с националном уметношћу и културним наслеђем своје земље. Из сваке земље изабрано је десет дечјих радова који су били изложени у Палати Унеска у Паризу (2012), а у току наредне, 2013. године изложба је била приказана у Минску (Белорусија) и у Цељу (Словенија).

HandsON!International

Болоња, 2013.

Стечено искуство и постигнути резултати на пољу едукативне делатности подстакли су нас да конкуришемо за награду Дечји музеј 2013. (The 2013 Children`s Museum Award) коју додељују међународне организације Европска музејска академија (ЕМА) и Hands On! International (HOI), у циљу промовисања и подршке у раду међународних дечјих музеја. Бити један од петнаест номинованих музеја у конкуренцији са музејима из Аустрије, Канаде, Немачке, Јордана, Холандије, Шведске, Швајцарске, Америке, велики је успех за нас. На свечаности која је одржана на Сајму дечје књиге у Болоњи, Галерија је додељена диплома за успешан рад на развијању едукативних програма за децу.

Изложба дечјих радова *Моја авантура у музеју*

Торуњ, 2014.

Године 2014. учествовали смо на 36. међународном конкурсу за ликовне радове деце и омладине „Моја авантура у музеју“ у Пољској, с петнаест дечјих радова који су били инспирисани Галеријом и уметничким делима из њене колекције. Од десет хиљада пристиглих радова из Украјине, Чешке, Кине, Летоније, Грузије и градова широм Пољске, жири је изабрао двеста педест најбољих који су представљени на изложби у Окружном музеју у Торуњу. Међу одабраним радовима био је и групни рад „Дворац“ малишана из новосадског вртића „Цврчак“, који је изабран за један од пет најбољих дечјих радова у категорији узраста од 5 до 9 година.

У жељи да уметничко благо Галерије Матице српске и искуства у реализацији едукативних програма за децу учинимо доступним и страним посетиоцима, две дечје публикације *Пошраја за блатом* и *Осети уметност* преведене су на енглески и француски језик, захваљујући сарадњи са Центром страних језика „Сохо“ и Француским институтом у Србији – Нови Сад.

Досадашња искуства у међународној сарадњи показала су нам да су наши програми довољно квалитетни и да се могу примењивати у музејима и галеријама ван граница Србије, да су један од најбољих начина да представимо и промовишемо српску националну уметност и културну баштину и да упознамо уметност и традицију других европских народа.

Дечји програми Галерије Матице српске

Проф. др Јована Милутиновић
Филозофски факултет у Новом Саду, Одсек за педагогију

Васпитно-образовни процес остварује се најпре у породици, а затим у дечјем вртићу, школи и другим образовним установама. Како би тај процес био квалитетан потребно је сарадничко деловање с другим институцијама, а међу њима важно место заузимају музеји и галерије. Отуда је васпитно-образовни рад Галерије Матице српске веома релевантан, посебно у условима креирања друштва знања, где се музеји посматрају као ресурси учења, то јест као места информалног и доживотног учења.

У васпитно-образовном деловању Галерије Матице српске као драгоценост издвајају се програми намењени најмлађим посетиоцима, програми који, с једне стране, обогаћују дечје животно окружење, а с друге, галеријски простор трансформишу у простор за игру, учење и живљење најмлађих. Одабрани дидактичко-методички приступи с најмлађима рефлектују савремене педагошке методе интерактивног рада и нове трендове у области музејске педагогије, што резултује активним учењем и укљученошћу оних који уче у музејском окружењу. У реализацији едукативних програма примењују се стратегије, методе и поступци који су утемељени у новој образовној парадигми; начини рада варирају, укључујући експонате али и догађаје (играње улога, драматизација), прилике за додир, интеракцију с другима, активно манипулисање, истраживање и решавање проблема.

Уважавајући „дечји свет“, едукативни програми Галерије Матице српске омогућавају развијање способности доживљавања уметничког дела путем чула, као и обраду појмова времена, простора, културе, природе и друштва. У тим се процесима подстичу и развијају различите врсте интелигенције, подржавају различити стилови учења (аналитичка или синтетичка обрада информација, визуелне, вербалне и тактилне преференције), подупиру демократске вредности, те развијају социо-емоционалне способности. Едукативне програме прате посебно приређени дидактички интерактивни материјали који подстичу на размишљање, а самим тиме и на учење. Деца треба нешто самостално и/или у сарадњи да ураде (повежу, заокруже, допуне, пронађу, нацртају, обоје или опишу), што их поставља у активирајући положај који подразумева покретање перцептивне обраде, то јест сазнајне обраде и организације чулних података у форме богате значењима. Интеракција с предметима, уз пажљиво осмишљена питања и задатке, усмерена је на изазивање осећања, стимулисање радости, маште и креативности, фаворизујући индивидуални раст и развој, али и социјалну интеракцију с другима. У оквиру богате и

релативно неструктурисане околине учења препознаје се значај игре и емоција, при чему се подстичу активности у свим подручјима развоја (психомоторном, афективном, социјалном и когнитивном).

Значајно је додати да се у одабиру садржаја, метода и организације простора, води рачуна о развојним карактеристикама, стиливима учења, породичним специфичностима и интересима детета. Посебна вредност едукативних програма налази се у њиховој инклузивној димензији, која се рефлектује у промовисању отворености и усвајању образаца понашања према различитости. Узимајући у обзир све речено, може се констатовати да је Галерија Матице српске, обезбеђујући пријатељско и подстицајно окружење, уз уважавање узрасне, културне, образовне, емоционалне и друге различитости корисника, заузела место од непроцењиве вредности у културном и образовном животу наше средине.

У реализацији едукативних програма за децу
учествовали су бројни сарадници.
На томе им се најискреније захваљујемо.

Др Бранка Кулић	Лазо Сатмари
Др Тијана Палковљевић Бугарски	Јелица Недић
Др Даниела Королија Црквењаков	Др Јована Милутиновић
Мср Снежана Мишић	Др Јасмина Клеменовић
Александра Стефанов	Др Оливера Гајић
Мср Мирјана Брмбота	Весна Пантић
Мср Јелена Огњановић	Луција Андре
Владимир Вукас	Оливера Каменарац
Мирослава Жарков	Љубица Винаи
Станислава Јовановић	Душица Вукадиновић
Ксенија Плећаш	Сања Панић
Борислав Радановић	Данијела Вимић
Мр Данило Вуксановић	Бојана Обрадовић
Мср Дарко Деспотовић	Ана Ковачић
Дарко Ђорђевић	Музичка школа „Исидор Бајић“
Мр Јелена Јоветић	Студенти педагогије Филозофског факултета у Новом Саду
Снежана Ердељан	Министарство културе и информисања Републике Србије
Слободан Бодулић	Град Нови Сад
Драган Јајић	Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама
Зорица Лаковић	„Меркатор центар“
Жељка Милановић	Нектар д.о.о.
Јелена Тишма	Центар страних језика „Сохо“
Викторија Чикош	Француски институт у Србији – Нови Сад
Душан Басара	ПУ „Маштоленд“, Нови Сад
Љубица Танкосић	Школа језика „Lingua“, Нови Сад
Владимир Врањковић	
Бојан Станков	
Васпитачи ПУ „Радосно детињство“	

Тим Галерије Матице српске

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

069.51:73/76(497.113 Novi Sad):371.38

ОДРАСТАЊЕ уз уметност : Десет година сарадње Галерије Матице српске и Предшколске установе „Радосно детињство“ на едукативним програмима за децу / [уредник публикације Јелена Огњановић]. - Нови Сад : Галерија Матице српске, 2016 (Нови Сад : Offset print). - 39 стр. : илустр. ; 21 cm

ISBN 978-86-80706-00-9

а) Галерија Матице српске (Нови Сад) - Програми за децу
COBISS.SR-ID 311125767

ISBN 978-86-80706-00-9

9 788680 706009